

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden kedden egy ivon és az egyleti tagoknak ingyen küldetnek meg.

Nem tagok egész évre 2 frttal fizetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadtatik.

Pénz- és értékküldemények az ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ, a lap szellemi részét illető közlemények az ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ ezimzendő.

A hirdetési díjszabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök **Dr. Berde Áron**; **Girsik János**, **Szabó Sámuel**, **Vörös Sándor**, felelős szerkesztő **Gamauf Vilmos**.

Tartalom: A törvényes főhibákról és a kezességről. II. — Természetes legelők gondozása. r. — Erdely és Gyergyó Szabó Sámuel. — Pályázati hirdetés. — Egyvétel: Szamócsa Miért oly csekély a magyar borkivitel Franciaországba? Phylloxera ügyben. — Üzleti heti szemle — Piaczi árak. — Hirdetések.

A törvényes főhibákról és a kezességről.

(Folytatás.)

II A juh-himlő.

Egyike a legkomolyabb és járványos lázzal egybekötött betegségeknek, mely hazánkban önként is kifejlődhetik és néha oly ragályos, hogy a megtámadott nyájban alig marad: 3—5%. Azon juhok azonban, melyek egyszer megkapták és kiállották, mentesek maradnak.

A ragályozási képesség és bajlam különösen nemesebb származásu juboknál sokkal fogékonyabb és veszélyesebb is, oly annyira, hogy ha egy ily kórban szenvedett nyáj után egészségeseket hajtának ugyanazon legelőre vagy akolba, azonnal megkapják.

Már a kór kifejlődése előtt pár nappal az állatok bágyadtak, a takarmányt megvetik, legelés közben visszamaradnak, nagyon szomjaznak, az orr és főleg a szem köthártyái belöveltek és vörösek lesznek; ezek után a szőrtelen részeken, fejen, pofákon, szájkörül, czombok belfelületén és hason bolhacsipéshez hasonló foltok jelentkeznek; mire 3—5 napra a bibiresok is megtelnek s később genyttüszővé válnak és a fej stb. részek eldagadnak. Rendesen 8—10 nap alatt a himlő tüszők teljesen kifejlődnek és a tetőpontot a kór eléri; a himlő kezdetben savó tartalmu, később genyes lesz és ekkor a láz is legnagyobb fokú.

Ha a himlő az egész testet elfoglalja, a láz és hőmérséklet emelkedik, még pedig utóbbi 42—45⁵/₁₀ C°-ig, akkor

bizonyosan genyvér miatt, 48 óra alatt, a legnagyobb rész elhull.

Vannak azonban oly alakjai a himlőnek, hogy ragályt idéz ugyan elő de a kór nem oly rosz természetű és nagyon enyhe lefolyással történik.

Az egész betegség, ha a kór nem szedi el áldozatait 20 nap alatt bevégeződik, a genyttüszők lesüppednek és helyei megmaradnak, de a gyap-hozomány igen kevés leend.

A nagyobb mérvbeni elhullások egyik fő oka lehet az időjárás és elhelyezés is, mivel tiszta alom, jó levegő egyik elmaradhatatlan kellék.

Kezességi határidő nyolcz nap; az eladó azonban köteleles, nemcsak a himlősöket, de azokat is, melyek nem himlős betegek vissza venni.

III. Rüh.

A rüh oly betegség, mely a rühatka (*acarus scabiei*) megjelenése következtében idéztetik elő; gócsóval élön és holt állapotban is az állatok testén fölfedezhető.

A rühatka más állatokról vagy valamely tárgyról az állat bőrére kerülván, a felhám alá temeti bé magát és 10 nap alatt a petékből kikelnek.

Felösmerhető, mivel az ily állatok folyton vakarodnak, gyapjok vagy szőrük elhull és kisebb-nagyobb mérvben a test egyes részein a folytonos dörzsölések folytán bibiresok vagy a szőrtől lemeztelenített helyek megvarasodva támadva tűnnek fel.

Összetéveszthető más számos bőrbetegségekkel ugyan, melyek élődiek által idéztetik elő: nevezetesen sejtkosz (Wabengrind, favus), fakadék (Impetigo, Grind), Izzag (Eccema) stb Ezeket a szakértő megkülönböztetheti, de a laikusok igen könnyen tévedhetnek; a miért is a legzelel-szerűbb addig is, míg szakértő által megvizsgáltatnék, hogy ha a háznál nagyító lenesével rendelkeznek, hát a levakart

kétes helyről tegyenek tüveg alá és nézzék meg. Ekkor mindég megtalálhatók a „rüh-atkák“ és akkor mi kétség sem marad fenn; nemkülönben, ha a beteg állat körében már ember és más állatok is vakaródnak s rüh kórjeleit árulják el.

Kezességi határidő a vizspanaszi jogra nyolcz nap, itt azonban kártérítési panaszt is indíthat a vevő, ha esetleg bébizonyíthatja, hogy az eladó tudomással birta a kórról, mivel a többi állatait is befertőztette.

IV. Férges tüdővész vagy férges hörgekór.

Ez alatt értetik a juhoknál előforduló azon kórfolyamat, mely a hörgek (légeső) nagyobb és kisebb elágazásaiban lobot idéz elő megszorodott nyál elválasztással az ott levő számos szál alakú férgek (Strongilus filiaris) által.

Ezek néha oly nagy mennyiségben jelentkeznek, hogy a légutakat betömik és senyves természetüknél fogva vízvérüség (vízkór) s halált okoznak.

A pusztulás férges tüdővész miatt a bárányok és fiatal juhoknál szokott előfordulni, a betegek gyapjukat rendszeren elhullatják. Kezességi határidő két hó.

V. A máj-métely.

Legtöbbnyire a juhoknál föllépő betegség, de más házi állatainknál is jelentkezik, — hosszadalmas, senyves s nem ritkán járványosan megjelenő. A mi a kór lényegét illeti, ezt a mételyféregnek (distoma hepaticum et lanceolatum) az epevezetékekben való nagy mennyiségű elszaporodása okozza. Rendszeren oly helyeken uralkodik, hol mocsáros vizjárta helyek vannak, mivel az ilyen árterek alkalmasok a mételypetéket tojó élődiék (cercariae) tenyésztésére; ha a mételypeték az ilyen álló vizekbe lerakattak és ezekből juhok s más házi állatok isznak, kifejlődik nálok a máj-métely.

E kórt, míg a senyves időszak be nem köszöntött, sőt ha ez meg nem történt is, igen nehéz felösmerni, ha csak a bélsárral elmenő féreg petéit görcsövel fel nem találjuk, mivel ugyanazon kórtünetek más betegségnél is előfordulnak.

A májmétely magasabb fokán főleg, ha a férgek elszaporodtak, a máj térfogata jóval nagyobb lesz, mint rendszer állapotban, a szembéjak és fej eldagad annyira, hogy a juhok ide-oda tántorognak és nem is látnak a nagy daganattól; ez már azon időszak, melyben a vízvérüség (vízkór) beköszöntött s a juhok levágatását és elárusítás megengedni nem lenne szabad.

Minden tömeges juvársárlásnál legcélszerűbb egykettőt azok közül, melyek látszólag nagyobb térfogatu májjal bírnak leöletni és boncolni, mivel így biztos a felösmérés és ha már egyszer egy nyájban 3—4-nél megtaláltatik, akkor bizonyosan lesz a többiben is; ezt már azért is tanácsos megtenni, mivel ekkor még hússok mészáros által előrusítható.

A vevő vizspanaszi joga az eladóval szemben hét hónap.

VI. Francia-kórság, Gyöngy-kór, Havifolyás, Szerelmesség és Csap kór.

(Franzosenkrankheit, Perlsucht, Monatreiterei, Zäpfgeit.)

Ezen kórfolyam többféle megnevezése onnan származik, mivel többféle kórtünetekkel lép fel, azonban egy és ugyanazon kór. Fiatal szarvasmarháknál és kiválólag teheneknél a mell-hártyát szokta megtámadni 3—5 éves korukig, de korosabbaknál is előjöhethet.

Az előidéző ok határozottan nincs még megállapítva, hanem lehetségesnek tartatik, hogy a sör- és szeszgyárakban, malmokban tápdús tartás mellett, tulságos meleg istállóban kevés mozgás mellett jönne létre.

Kísérletek tétettek többek által és nevezetesen Gerlach úgy találta, hogy ha egyszer ezen kór kiüt lefolyása alatt ragályt fejt ki és átörökölhethet, A kórnak lefolyása két szakra osztható. Az első időszakban az állatok jól tápláltaknak néznek ki, szőrük fényes, elég vidámak.

Légzésük azonban koronként a véredény-rendszer működésében gyorsabb, de ez is csak akkor, mikor az étetés megtörtént és mozgások a rendszerél valamivel több; az állatok időnként köhögnek és hangjuk rekedt lesz, a takarmányt élvezik, de a tehének kevesebb tejet adnak; a folyatási vágy minden hónapban, sőt gyakrabban is megjelenik, hanem minden foganat nélkül. Virchow szerint ezen ingert a méhkürtök falainak beszűremkedése, evesedése és elmeszesedése okozza.

Második időszakban kezdenek addigi jóltáplálásukból fogyni, lélegzetük gyors, szagos, szőrük fénytelen lesz, a szivdobogás feltűnő gyenge és nem ritkán a jobb oldalon is hallható. A bélkiürítések gyakoriak.

Ezen időszakban már teljesen megszűnik az üzeke-dési ösztön, nyögnek, lábaikat szétvetve tartják és felemelésök nagy megerőltetéssel jár.

Midőn már a kórfolyamat magasabb fokra hág és az idézett tünetek nehezülnek, a test külső részein levő mirigyeken feltűnő daganatok mutatkoznak. Mi is Spinola szerint a legbiztosabb megállapítása a kór jelenlétének. Ebben a kórban, mely néha évekig is elhúzódhatik, ha felösmertetik, legcélszerűbb az első időszakban az állatok levágatása, mivel ellenesetben kétségen kívül elpusztulnak.

Boncolások idejében azonban, miután már elhullás jött létre, felösmérhető a savós hártályokon talált nagymérvű uj képletek, illetőleg daganatokból, melyeket mogyoró- és nem ritkán ököl mekkoróságban találhatni és oly mennyiségben, hogy Spinola egy állat savós hártályából 36 klgr. vett ki.

Ezen kór is a törvényes főhibák közé tartozó és 30 nap alatt köteles visszavenni az ilyen állatot, a ki eladta; de ha boncolás nem történt és a kór kezdetleges, alig fedezhető fel. Ha boncolás által kideríthetetik és beigazoltathatik szakértők által, hogy az elhullott állat a megvételkor

habár ezt hónapok is előzték meg — beteg volt; a vételár visszafizetéséért indíthatatik jogi kereset.

VII. Gyanus orrtakár és taknyosság.

A gyanus orrtakár és taknyosság együtt azon okból említették, mivel előbbi igen gyakran átmeny taknyosságra; a taknykór, ha nem heveny alakban jelentkezik is, hosszabb idő múlva ugyan, de mindenkor genyfelszívódás folytán rendszeresen halállal végződik. Ez az egy patásoknál, névszerint a lovaknál, szamaraknál és korcsszülötteinél önként kifejlődhető betegség, de nagymérvű ragályos jellegénél fogva a házi állatok minden nemeinél — a szarvasmarha kivételével — még az emberre is átvitethető és szintén halállal végződő.

Esetek említették, hogy olyanoknál, kik az e kórban szenvedő állatokkal közvetlen érintkezésben nem voltak, hanem csak 10—12 lépésnyire állottak, még embereknél is fordult elő ragályozás; mivel az orrtakártyáról prűszkölés folytán légholyagcsák szállanak ki és azok a levegőben uszva az emberek légző szerveibe is eljuthatnak. Hogy azonban az ily állatok lélegzete és kigőzölgése halálhozó lenne, illetőleg a ragály felvételére elég indokul szolgálna: még ez időszertint eléggé kiderítve nincs. Csak akkor kétségtelen a ragály felvétele, ha a testnek bizonyos része a felhámától meg van fosztva és ez a rész az ily kórban senyvedő állat nedvévet érintkezésbe jöhet.

Oly állatokat, melyeknél a megvétel után pár nap, sőt néha néhány órára egy vagy mindkét orrüregben legszigorubb ügyelet mellett is nem felfedezhetők, mit sem határoz, mivel azok lehetnek feljebb is és még annyira ki nem fejlődtek, hogy kívülről felfedezhetők legyenek. A további vizsgálat annyival is inkább szakértőre bizandó, mivel életveszélyes és néha szakértők is készítenek csak is gyanusnak jelenteni.

A csalást úgy eszközlik, hogy az orrüreget, hol még fekélyesedés nincs, jól kimossák és szivacsot dugnak föl, de ilyenkor mindig fulladozás, illetőleg nehéz légzés van jelen; a mirigyeket pedig műtét után eltávolítják és mi sem fedezhető fel, mi daganatra mutatna. Az ily gyanus lovakra ügyelni kell, mivel a bedugott orrban levő idegen testet az állat elakarja távolítani és prűszentések által igen gyakran sikerül és ekkor észrevehetni a nagyobb mérvben jelentkező kifolyást; úgy szintén, ha mirigyek eltávolítása történt figyelmes vizsgálat által a metszés nyomai felfedezhetők. Megfordítva van eset arra is, hogy egy-egy lovat megakarnak a lócsiszárok venni, de nem juthatnak hozzá, ekkor egyet értenek a tulajdonos kocsisával és mesterséges orrfolyást s étető szerek használata által fekélyt is idéznek a lóval elő; ezeket azonban kevésbé értelmes gazda is megkülönböztetheti a valószínű taknykórostól.

A gyanus orrtakár és taknykór kezességi ideje 15 nap.

(Vége köv.)

Természetes legelők gondozása.

Nincsen a mezőgazdaságnak egyetlen egy ága sem, mely a gazda gondozását, különösen nálunk annyira nélkülözne mint természetes legelőink; noha ezek adják, bár közvetve, jövedelmünk egy részét. Vannak ugyan egyes gazdák, a kik a természetes legelők fentartását nem helyeslik, azok feltörését ajánlják s a nyári istállózás mellett harcolnak. Ezek nézete azonban téves s más vidékek viszonyainak nem ismeretén alapszik; mert vannak egyes vidékek, melyeken az állatok táplálkozása természetes legelőkön czélszerűbb: így egyes nem épen igen magas oldalokon és ott is, a hol némely területek csakis legelőnek használhatók, p. o. a havasokon, mert magas fekvőségüknél fogva más gazdasági célra nem alkalmasak. De e felhozott esetekben is a legelők néha nem adják azt a hozamot, a melyet adhatnának, ha helyesen gondozva és kezelve volnának. Ezen okból szükséges, hogy a legelőkkel bíró gazda azok gondozásával megismerkedjék; ide tartoznak némely rendszabályok is, melyek régi tapasztalás szerint a legelő jövedelmének emelésére kitűnően alkalmasak s nagyobb munka nélkül keresztülvihetők, ezek pedig a következők:

1-ször. Leecapolása a nedves legelőknék. Egyes természetes legelők vagy egészben vagy részben víznyősök s e miatt rosz, értéktelen takarmányt teremnek. Ezen baj leginkább lápokon, tőzeges és mocsáros talajokon és ott mutatkozik, hol az altalaj víz át nem eresztő. Ilyen talajokon a víz leecapolása által segíthetünk csak.

2-ször. A legelők felületének egyengetése. A mely gazda legelőjének gondját viseli, az azon lesz, hogy legelőjének felülete ki legyen egyengetve s a mélyedések betöltve, mert az ilyen mélyedésekben meggyülemlik a víz s a talajt elsavanyíthatja s ennek következtében rajta savanyú füvek teremnek. Kisebb mélyedések kiegyengetésénél gyakran jó szolgálatot tesz az erős boronálás nehéz boronával, melyet a henger követ. Használ az elárasztás is, ha iszapos víz áll rendelkezésünkre s ha az elárasztás egyáltalában lehetséges. Ha nagyobb mélyedéseknél e két mód célunk eléréséhez nem elégséges, akkor azokat földfelhordással kell betölteni s ezt néha a pásztor is megteheti.

A legelők egyengetéséhez tartozik a vakandturások és hangyadombok széthányása. A vakandturásokra nézve meg kell különböztetnünk régi gyeppel benőtt és friss még be nem nőtt turásokat. Az utóbbiak egyszerűen kapa és gereblye segítségével elszórhatók, az előbbieket azonban két ásó vágással derékszög alatt keresztül metszük, az így képződött négy lapot kifordítjuk, az alattuk levő földet elveszük és kiszórjuk, a gyepet ismét vissza tesszük s azt letapossuk. A hangyadombokat azonban elszórni nem szabad, mert a hangyák azokat csak hamar ismét összehordják; czélszerűbb, ha azokat égetett mészszel összekeverjük s trágyalével leöntjük s a keveréktrágyát halomra hordjuk s itt ismét földdel betakarjuk. Ezen két munkát szintén a pásztorok végezhetik.

Ügyelnünk kell arra is, hogy az állatok lábnyoma is ilyen mélyedéseket okozhat, azért kora tavasszal s késő ősszel na-

gyobb esőzések beálltával nehezebb állatokat a legelőre kihajtani nem szabad.

3-szor. Köveknek, bokroknak és roszféle növényeknek eltávolítása. Egyes vidékek legelőjén néha nagy kövek is fordulnak elő. Azok helyén fű nem nőhet, ez által a legelők takarmányhozama is kisebb lesz; ezen okból tanácsos a köveket eltakarítani, mely munka azonban kényelem szeretetből rendszeren elszokott maradni.

Oly vidékeken, a melyekben a gazdák jövedelmét inkább a marhatenyésztés adja, a téli időszak legalkalmasabb ezen kövek eltávolítására. Ezen köveket nem ritkán más célra is p. o. építkezésre, kertelésre, utakra vagy mészégetésre is fel lehet használni.

A roszféle növények a legelőkön azért károsok, mert a jobb növények helyeit elfoglalják s a jó takarmányhozamát alábbszállítják. E növényeknek eltávolítása tehát éppen úgy, mint a köveké szükséges. A réteken leggyakrabban előforduló bokrok a következők: fűz, keoskerágo, bodza, kókény, némely vidéken a gyalogfenyő stb., roszféle növények: a mohok, zsurlók, sás, bogács, fekete nádalytő, zászpa, bolondtű csalmatok, szironták, kutyatej stb. Ezen káros növények mind kiirtandók. Ezen munkát szintén legezélszerűbb a marhát őrző pásztorokkal végeztetni; a pásztoroknak adjunk oly botokat, melyek vége össztökeféle vassal van ellátva, az ilyforma botok legalkalmasabbak a gyomirtásra.

Károsak még azért is a gyomok, mert igen nagyon szaporodnak, ennek oka pedig az, hogy az állatok állat érintetlenül hagyatnak és pedig a mérgesek egyáltalában, a többi pedig mindaddig, míg elég jobb takarmányt találhatnak.

4-szer. A legelőknél időközönkénti megtrágyázása. Különösen ásványi trágyanemekkel összekapcsolva gyakori boronálással s fűmagvakkal való bevetéssel. Érdemes néha sovány talajú legelőket, melyek ezen okból csekély hozamot adnak időről-időre, különösen keveréktrágya, hamu, mész, utczapor, trágyalé, korom és márgával trágyázni. Istállótrágyával legelőinket trágyázni gazdasági szempontból nem ajánlható; ez áll más kereskedelmi és mesterséges trágyaszerekre nézve is. Legfeljebb alkalmazhatjuk ezeket kis mértékben a keveréktrágyaközé elegyítve. Az összes legelőterület trágyázása soha sem történjék egyszerre, hanem szakaszonként úgy, hogy minden egyes szakasz csak bizonyos évek elmúltával, midőn termőképessége fogyni kezd, kerüljön sorra. Trágyázás után következzen a megtrágyázott terület erős megboronálása s a fűmagvak vetése; néha a boronálást a vetés megelőzi. A legelők trágyázását illetőleg figyelembe vevendő, hogy azok az állatok által elhullatott ürülékekkel is folyton trágyáztatnak.

5-ször. Az állati ürülékek elszórása. Ezen munka végzésére lapát és gereblye használatik; e munkára a pásztorok volnának kényeszerítendőek. Ha az állati ürülékek el nem szórtnak, akkor első évben elnyomják a fűnövényt másodikkal évben pedig a fű igen buján nő vagy bujafoltok mu alkotnak, melyeknél azt eszelték, hogy az állatok az ilyen buja fol-

tokon termelt fűvet, ha azok hasonló állatok ürülékeikkel helyen állotak elő, nem eszik.

6-sz r. Ha a viszonyok megengedik a legelők elárasztása különösen iszapos vízzel.

7-szer. Az egész legelőnek szakaszokra beosztása. Fontos dolog a legelőknél beosztása, a szakaszok vagy árkok vagy élő szövényekkel elválasztandók s egymásután legettetendők, hogy az előbb legetelt szakaszokon addig míg azokra ismét sor kerül, a fű magát ismét felverhesse.

Ha az állatok egyszerre nagy területen: azaz az egész legelőn legettetnek, akkor egyszer bőségben élnek, máskor pedig takarmány szűke miatt ismét koplalnak; míg a legelőnek szakaszokra való beosztásával mindég elégséges és egyenlő mennyiségű ételmelet találhatnak.

Az élő sövények, melyek olfó alatt tartandók, helyen vannak különösen oly vidékeken, melyeken gyakori viharok uralkodnak. Minél kiterjedtebb valamely országban a legettetés, különösen szarvasmarhával, annál inkább látjuk ott a legelőknél élő sövényvel bekerített szakaszokra való beosztását P. o. Anglia, Holstem, Normandia. A bekerített szakaszok hasznosága mellett az is szól, hogy Angolországban ilyen bekerített legelőkért mindég nagyobb hasznobért fizetnek. A szakaszok nagysága függ a legelő kiterjedésétől és az állatok számától.

8. Kevesebb állatot ne hajtsunk a legelőre, mint a mennyi azon jól megélhet. A legelők gondozása tekintetében ezen rendszabály is fontos, bár nem mindenütt előtt fog annak tartatni. Ha a legelőre nem elégséges számú állatot hajtunk, akkor azok a takarmányban válogatnak s a kevésbé jó fűnemeket különösen, ha azok kissé megvénytettek érintetlenül hagyják; ezek felmagzanak s így elszaporodván, végre a legelők jó fűmennyiségét elrontják. Ha e mellett a legelők csak megfelelő számú állatokkal terhelhetők, akkor az állatok éhségtől sarkalva, az általuk kevésbé kedvelt fűvet is megeszik s ez által azok magzását s megszaporodását gátolják.

9-szer. Kerülendő a kora tavaszi legettetés. És pedig azért, mert az állatok, hogy jól lakjanak a növényeket igen alant rágnak le s ez különösen tavasszal káros, mert az így elrázott növények újból nehezen hajtanak, a mellet pedig egy s növények gyökereiből ki is téptnek.

A legelők kezelését és gondozását tárgyaló rendszabályok azonban nálunk gyakran elhanyagoltatnak s ennek tulajdonítható, hogy a legelők többnyire nem adnak oly hozamot, a milyent minőségüknél fogva adhatnának. Ezen rendszabályok foganatosítása különösen ott talál nagy akadályra, hol a legelők a község tulajdonát képezik, mert nehezen keresztulvihető, hogy a község mindannyi képviselője vagy legalább ulyomó szana ez ugynek meggyerhető volna. A községi legelők azért rendszeren szandomra mető állapotban vannak; az állatok azokon gyakrabban koplalnak, mint jótálnak.

Ily elhanyagolt állapotban levő legelők, melyeknek fenntartása azonban még is bármely körülményvel fogva szükséges,

gyökeres orvoslást igényelnek, p. o. ha nagyon vizenyösök, akkor lecsapolást, sovány talajnál feltörés s egy néhány évig nem takarmánynemnek termelése összekapcsolva a trágyázással; ezután bevetése fűmagvakkal. Ezen gyökeres orvoslási módok többnyire költségesek lévén, a szakaszonkénti orvoslás ajánlható, hogy így a költség több évre megoszolják r.

Erdély és Gyergyó.

A Klosterneuburgban megjelenő „Obstgarten“ című lap egyik májusi számában felszólítást intézett volt lapja olvasóihoz, bizonyos statisztikai adatok beküldése végett

Többek közt, Orel Máté ur innen Erdélyből, Gyergyó-Szent-Miklósról, egy május 18-án kelt levélben felelt az „Obstgarten“ kérdéseire. Feleletét érdekesnek tartom lapunk olvasóival is, itthon megismertetni, mert hát a külföldre küldött adatok értékét csak mi tudjuk valódi érdemök szerint méltányolni és megbírálni.

Erdélynek a Dunai és dél-oroszországi síkság közt 1000 lábnyira kiemelkedő felfölde, magas bércek közé foglalt völgyeivel, lankás hegyoldalaival: a nemes gyümölcsenyésztésre annyi alkalmas területet rejteget magában, a mennyit az anyatermészet csak ló kedveben osztogathatott egy ekkora kis földarabnak.

Gyümölcseink páratlan szépsége, zamata hova-tovább mind szélesebb körre terjedő elismerést szerez terményeinknek, hol velők a külföldi piacokon megjelenünk. Bámulva tekintik, hogy ugyanazon fajok a mi erdélyi égaljunk alatt sebben fejlenek, nagyobbra nőnek s jobb ízűek, mint az övék.

Lucas, Grégoire s nyugot-Európa nagyhirű szaktudósai közül többen ismételve nyilatkoztak már így, midőn hozzájuk ismertetés vagy meghatározás végett Erdélyben termett gyümölcsöket küldöttünk be; avagy a tőlük kapott oltógalyak első terméseivel nekik kedveskedtünk:

— „Minő ország lehet az önöké, hol ily tüzes zamatos, harmonikus bor terem?“ kérdezők tőlünk közelebről Dél-Németországban és Svájcban több helyt, hol iztelésre bemutatuk ökef. „C-ak oly drága ne volna!“ tevék hozzá kellemtelenül hangzó függelék gyanánt.

Igaz! hogy kissé távol fekszünk a művelt nyugoti népektől; köztünk terül el „a tejjel-mézszel folyó“ Magyarország, mely ole-óbban szállíthat, miat mi, — de azért még sem szabad csuggednünk!

Szolgáljon tájékozásul és vigasztalásul Erdély gazdaközönségének, hogy a mit természet jó és értékes, mely a forgalmi nehézségek és külföldi verseny leküzdése után előbb-utóbb kivivja helyét a viláfgorgalomban.

Szabadjon e helyen különösen hangsúlyoznom, hogy értékesebb terményeink állandó, biztos piacza, csak a művelt nyugot- és észak-európai országokban fekszik. Ne ámusuk magunkat avval, hogy Erdély tőszomszédságában Oláhország, Orosz- és Lengyelországok felé nagyobb kivitt biztosíthatunk magunknak.

Közel fekszünk hozzájuk térben, de eltekintve attól, hogy ők magok is földmivelő országok: a nép szegény, izlése nem eléggé fejlett; a jót vagy nem bírja megfizetni, vagy nem méltányolja. Ehez járul a kereskedelmi hitel ingatagsága; a bér-csület és megbízhatóság hiánya üzleti összeköttetésekben, mellyel a Kelet-felé törekvő erdélyi eladó, — a nemzetiségi ellenszenv kíséretében — minduntalan találkozik. — E keserű ítélet hosszú tapasztalás, sok csalódás eredménye s ha rosszul esik is némelyeknek: el kell a nyilvánosság előtt mondanunk hangosan és többször.

Lessz alkalmam úgyhiszem, még nekem is nem csak így mellékesen hozzászólanom.

De térjünk most egyenesen Gyergyóra és lássuk Orel ur cikkének lényegesebb részeit:

* * *

1. Gyergyó Erdély felföldének legmagasban fekvő észak-keleti szöglete. Egy 9 mérfajyi hosszú, 1—1½ mérfajyi széles völgy, mely a tenger színe fölött 700 méternyre fekszik, kereken 6000 láb magas bércektől övedzve.

Régebben csak néhány kertben s főként csak Szent-Miklóson volt e vidéknek kevés, hiányosan ápolt gyümölcsfája. Ezek a vén fák leginkább következő fajokhoz tartóztak:

Almák: Piros zörgő páris; egy pár párisnak nevezett kis téli alma; egy a sárga Richardhoz hasonló névtelen; a fűszeralma és egy édes, mindkettő névtelen; végre néhány félvad alma. — Meggy: spanyolmegy és a közönséges, mindkettő gyökérről szaporita. — Szilvák: húsos, lószemű és besztercezi, valamennyi gyökérről hajtva.

2. Minthogy 20 év óta azonban a gyümölcsenyésztés itt nagyobb lendületet nyert. Oltógalyakat hozattunk Magyarország, Erdély és Krajna földéről. A kísérletül tenyésztett fajok közül nem sikerültek:

Almák: Ananász, Windsor-renet, piros Cardinal, Calvil St. Saver, Kanadai és borsdorfi. Ezek a 79,80-iki kemény télen elfagytak. A borsdorfinak az itteni talaj mintha igen nedves lenne; a fa él ugyan, de lassan nő, keveset és aprót terem. — Körtvék: Császár köríve, Bruttabona (?), Admiral, St. Germain, Hardenpont téli vaj, téli esperes, congressus emléke, Diel vajkörtvéje. — Ezek többnyire elfagytak.

3. Jól tenyésznek és teremnek alagsóvezett lapályon, és oldalos helyeken:

Almák: piros és fejtér Asztrakán, csíkos Auguszta, fűszeralma, piros Stettini, bredai és casseli renet, Kewi izletes, piros galambka, piros csörgő alma (zörgő Páris), kis hosszuszáru, gravensteini, csíkos papalma (szász pap?), kék alma, Bauman renetje, Salzburgi, Nagevitz (?), szürke őszi vaj, kis Akevitz (?), beurré aise, Tolleben; Grégoire Esperen, Mária Luiza, Salisbury, téli Nelis. —

Szilvák: Biondek korai, zöld ringlő, Althan ringlője, Victoria, Esperen arany szilvája, Washington, barackküzű és kis mirabella. — Meggyek: minden fajtájú, főként: Eugénia, Ostheimi és az amarellák. — Cseresznyék: több fajtájú, de csak száraz talajon.

Még a nyári barackfa is kitelel védett helyen, fedetlenül is s 1882-ben több faj közillők bőven termett, de csak szeptemberben érlette meg gyümölcsét.

E sorok keltetkor (május 18-án) Gyergyó-Szent-Miklós-on még csak a barackfa és ostheimi megy virágoz.

Kebahagyva e tárgyat Orel urnak és eshetőleg másoknak is, — az Erdély leghidegebb vidékeire alkalmas gyümölcsfajok tisztázása érdekében: én magam részéről fontosnak és szükségesnek tartanám a Svéd és Norvégországok gyümölcs-fajtaival való kísérletét. Megérdemelné a rájuk fordítandó fáradságot!

Szabó Sámuel.

Pályázati hirdetés.

Az érdiószegi m. kir. vinczellér-képezdeben a folyó év augusztus hó elején tartandó vizsgával 9 növendék végzi a tanfolyamot, kik méltányos díjazásért gyümölcsészeti-, szőlő- és pinczekezelői állást készek elfogadni. Ez iránybani kérdésekre, — melyek a lehetőségig augusztus 15-ikéig teendők meg, — bővebb választ ad az intézeti igazgatóság. — Ugyancsak a fentnevezett intézetben az 1883-ik év október 15-én kezdődő új tanfolyamra 8 államköltséges tanuló felvételére pályázat nyitattik.

Felvételi kellékek:

1-ször. A 16 évet betöltött életkort igazoló keresztlevél.

2-ször. Erős, egészséges testalkat és a védhitelvéli beoltást igazoló orvosi bizonyítvány.

3-szor. Elemi iskolának sikeres bevezését igazoló iskolai bizonyítvány.

4-szer. Községtől kiállított jó erkölcsi bizonyítvány.

5-ször. Szülőnek vagy gyámnak írásbeli nyilatkozata, hogy az illető tanuló az intézetet a tanfolyam bevégeztéig el nem hagyja.

A pályázatban előny adatik, az érdiószegi kir. vinczellér-képezde első évi tanfolyamát saját költségén és jó sikerrel végzett növendékeknek, általában nagyobb előképzettségűeknek; különösen azonban a hadkötelezettségüknek eleget tett altszteknek. A fent elősorolt bizonyítványokkal felszerelt kérvények folyó évi augusztus hó 15-éig alóírott igazgatóságához küldendők be, honnét a fel vagy fel nem vételről az illetők szeptember 15-ikéig értesítetnek. —

Megjegyzés: a felvett tanuló fehér és egyéb ruházattal, valamint író- és rajz eszközökkel tartozik magát kellően ellátni s október 15-én az intézetben megjelenni.

Ér-Diószegen (Biharm.) 1883. június 13-án.

A m. kir. vinczellér-képezde igazgatósága.

EGYVELEG.

— s. Szamóca (földi eper) most kezd kertjeinkben érni. Hogy gyümölcsét a napirenden levő záporosók sárba ne tipporák: be kell hinteni az egész epres táblát, kivált a gyümölcs-szárak körül szalmatőrökkel, száraz füvel stb. Így az eperszemek tisztán megmaradnak.

— s. Miért oly csekély a magyar borkivittel Franciaországba? A magyar bortermelők évek óta varják, mint a manát az egből, hogy a francziák, a náluk kegyetlenül pusztító phylloxera által kényszerítve majd csak rászorulnak a mi borainkra is! akkor lesz itt aztán igazi jó szüret, magára emelkednek az árak, folyó felénk kifelé a magyar bor, mint a Duna, Franciaország óriási szükségletének fedezésére. Ők az alatt, hogy az olcsó árakat lehetőségig fenttartsák: üzik a borgyártást (ők javításnak mondják!) minden lehető alakban; elegyítésekre azonban nem a mi jobb borainkat, hanem a dél-európai nagy szesztartalmúakat használják. A közelfekvő Spanyol- és Olaszországon kívül Görögországot és az egész Keletet fölkitatták a franczia borvásárlók; sőt legutabban egy consuli jelentés tudatja, hogy a franczia borkereskedők közül számosan vettek bérbe Euboea szigetén s ott magok költségén olcsó görög borokat és malozsaszőlőt termesztetnek. Ezt is jó lesz tudásul vennünk.

— A phylloxera ügyben elrendelte a földmiv. minister, hogy június elejétől július végéig egy községi tanács-tag, a hegymester s az illető község valamelyik értelmesebb birtokosa, kit erre a községi előjáróság felkér és megnyerhet: hárman járják be a határban fekvő összes szőlőültvényeiket s a bejárás megtörténtéről, valamint arról: vajon nincsenek-e nagyobb foltokban gyanus beleges tőkék? sárguló vagy sátnya levélzettel és gyengébb, elmaradt hajtásokkal? tegyenek jelentést legkésőbb aug. 10-ig a szolgabíróhoz, ki köteles örködni, hogy ez a szőlő vizsgálata a kiszabott idő alatt, minden községben megtörténjék.

Üzleti szemle.

Gabona-árak.

Minimum és maximum: Budapest június 16. | Bécs június. 16.

| | | |
|------------------------------|------------------|-------------------|
| Buza | 9 95 — 10 65 frt | 10 00 — 11 20 frt |
| Rozs | 7 70 — 7 80 frt | — — 8 40 frt |
| Árpa, takarmány | 7 15 — 7 30 frt | — — — frt |
| Árpa, szesztőzésre | 7 40 — 7 80 frt | — — — frt |
| Árpa, seres | 8 10 — 9 00 frt | — — — frt |
| Zab | 6 40 — 6 80 frt | 6 95 — 7 30 frt |
| Törökbuza | 6 60 — 6 75 frt | — — — frt |

Budapesti marhavásár június 14-én. Összes felhajtás 1893 db. nagy és 635 apró marha. Ebből eladatott 23 db. bika, 1001 db. ökör, 410 db. vágó tehén, 218 db. fejős tehén, 244 db. bival, 634 db. borju, — db. juh. Arak: b-ka darabonként 140 — 190 frt, ökör páronként 350 — 440 frt, vágó tehén páronként 260 — 320 frt, fejős tehén darabonként 90 — 161 frt, bival páronként 250 — 300 frt, borju darabonként 10 — 21 frt, bárány páronként — — frt, juh páronként — — frt. Húsarak 100 kilonként: ökörhús 55 — 57 frt, tehénhús 52 — 54 frt, borjuhús 62 — 68 frt, bivalhús 48 — 52 frt.

Bécsi marhavásár június 12-én. Összes felhajtás 3112 drb és pedig 1560 drb. magyar, 1273 drb. lengyel és 279 drb. német fajta, melyből 3044 drb. ökör, 30 drb. tenén, 38 drb. bika és — db. bival. Arak 100 kilonként:

magyar hizó 54—62 frt, lengyel 56—60 frt, német 57—62 frt, tehén 52—55 frt, bika 53—55 frt, bival — frt. Lábán dar-bonként 90 217 frtot fizettek.

Kőbányai sertésvásár június 15-én. (Az első magyar serteshizláló és kölcsönelőleg-ző részvenytársaság jelentése) Az e heti üzlet iránya esendesebb volt és most hethez képest az árak kissé emelkedtek. Heizárlattal éténkebb hangulat uralkodott.

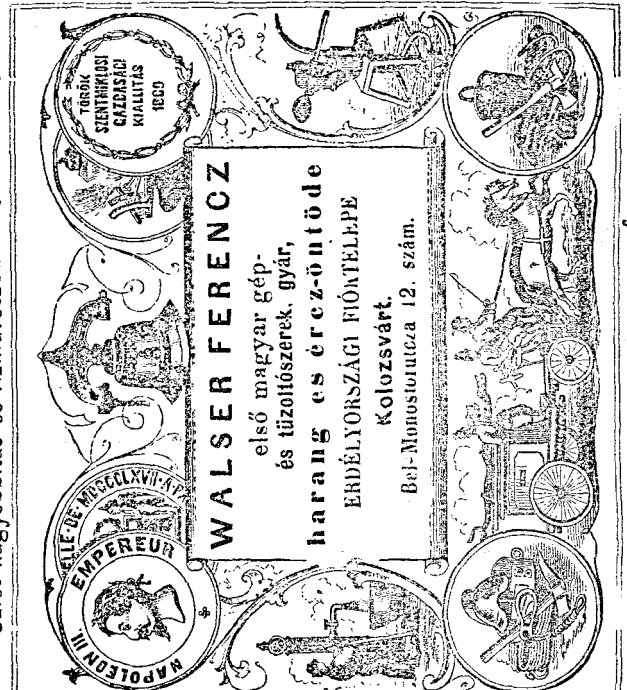
Heti átlagárak: magyar vál. áru 260—300 kilogramm nehéz 56 krajczár, 220—260 kilogramm nehéz 55—55½ kr. Öreg 300 kilogramm tui — — kr, vidéki sertés 53—54½ kr. Transzilván: szerbiai 52—54½ kr, romániai 54—55 kr, tiiskés 50—52 kr tiszta kilogrammonként. — Összes felhajtás: 8059 darab, összes elhajtás 7261 drb.

Bécsi sertésvásár június 12-én. Összes felhajtás 5108 drb. és pedig 1300 drb. nehéz, 1651 drb. közép-hez és 2157 drb. süldő; melyből 2352 drb. magyar, 2157 drb. orosz-lengyel, 295 drb. szerb és 104 drb. oláh fajta. Árak 100 kilóként: nehéz 52—54 frt, középnehéz 48—51 frt, süldő 40—45½ frt; szalonna és zsír 60—61 frt.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

Kivánatra ár-ápok és kötszvetések bérmentve küldetnek.



WALSER FERENCZ
első magyar gép-
és tűzfőszerek, gyár,
harang és érc-öntőde
ERDÉLYORSZÁGI FŐNTELEPE
Kolozsvárt.
Bel-Monostortutza 12. szám.

Üzlet nagybottás és vízművészeti kellekek tárátá.

Szerelő-műhely káták s vízvezetékék berendezésére.

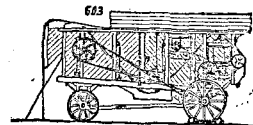
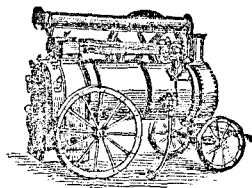
(25—24.) Tetemesen leszállított gyári árak mellett. (2)

Ransomes, Head és Jefferies

FŐÜGYNÖKE

Grossmann J.

Budapesten.

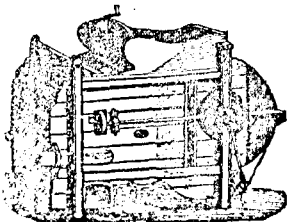


GROSSMANN ÉS RAUSCHENBACH

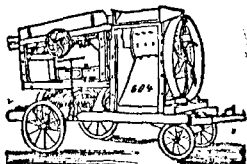
ELSŐ MAGYAR GAZDASÁGI GÉPGYÁRA

BUDAPESTEN.

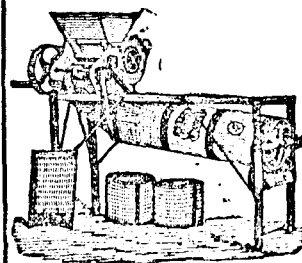
Szives megkeresésért vagy gyártelepünk meglátogatására tisztelettel felkératik.



12



(4—6)



PIACZI ÁRAK.

| A heti vásár | | Egy hectoliter | | | | | | | 100 kilo | | 1 köb- meter | 1 kilo marha- hús |
|---------------------------|--------|----------------|---------------|------|------|-----|----------------|-------|----------|--------|-----------------|-------------------------|
| helye | napja | tiszta buza | elegy buza | rozs | árpa | zab | török- buza | széna | szalma | tűzifa | | |
| k r a j e z á r o k b a n | | | | | | | | | | | | |
| Balázsfalva | junius | 7 | 600 | 500 | 425 | — | 250 | 425 | — | — | 250 | 40 |
| Bánfi-Hunyad | junius | 12 | 700 | 550 | 520 | — | 220 | 550 | — | — | 260 | 40 |
| Beszterceze | junius | 12 | 650 | 500 | — | — | 300 | 450 | 500 | 210 | 320 | 36 |
| Brassó | junius | 15 | 660 | 500 | 400 | 360 | 235 | 460 | 350 | 325 | 250 | 44 |
| Csik-Szereda | junius | 13 | 750 | 600 | 500 | 450 | 325 | 600 | 300 | 80 | 200 | 36 |
| Deés* | junius | 12 | 760 | 680 | 580 | 320 | 370 | 620 | 620 | 240 | 480 | 40 |
| Déva* | junius | 16 | 960 | 780 | 720 | — | 350 | 620 | 200 | 90 | 230 | 44 |
| Erzsébetváros | junius | 16 | 700 | 550 | 500 | — | 300 | 475 | 400 | 180 | 250 | 44 |
| Fogarás | junius | 15 | 650 | — | 450 | — | 232 | 500 | 350 | 140 | 220 | 42 |
| Gyula-Fehérvár | junius | 16 | 700 | 550 | 500 | — | 300 | 475 | 250 | — | 245 | 46 |
| Gyergyó-Szent-Miklós | junius | 16 | 800 | 750 | 525 | 525 | 350 | 600 | 420 | 300 | 160 | 40 |
| Hátszeg | junius | 11 | 750 | 720 | 540 | 360 | 260 | 540 | 150 | 20 | 300 | 42 |
| Kézdi-Vásárhely | junius | 14 | 720 | 570 | 490 | 400 | 270 | 560 | 480 | 130 | 300 | 40 |
| Kolozsvár | junius | 14 | 860 | — | 650 | — | 500 | 600 | 320 | 190 | 300 | 48 |
| Maros-Ludas | május | 29 | 600 | 500 | 500 | — | 250 | 430 | — | — | 300 | 44 |
| Maros-Vásárhely* | junius | 7 | 850 | 730 | 770 | 680 | 590 | 665 | 360 | 180 | 450 | 44 |
| Medgyes | junius | 14 | 660 | 575 | 505 | — | 290 | 475 | 300 | 110 | 240 | 40 |
| Nagy-Ényed | junius | 14 | 660 | 550 | 400 | — | 400 | 425 | 530 | 180 | 280 | 44 |
| Nagy-Szeben | junius | 15 | 660 | 540 | 480 | — | 260 | 480 | 300 | 200 | 300 | 44—46 |
| Nagy-Várad | junius | 12 | 740 | 585 | 480 | 350 | 240 | 465 | 400 | 250 | 350 | 52 |
| Segesvár | junius | 14 | 720 | 530 | 500 | — | 280 | 490 | 240 | 140 | 200 | 44 |
| S-psi-Szent-György | junius | 18 | 680 | 600 | 470 | 300 | 220 | 460 | 300 | 180 | 200 | 40 |
| Szamosujvár | junius | 18 | 660 | 520 | 570 | — | 460 | 500 | 250 | 80 | 250 | 40 |
| Szász-Régen | junius | 14 | 550 | 400 | 525 | — | 275 | 435 | 420 | 170 | 260 | 40 |
| Szász-Sebes | junius | 14 | 725 | 600 | 500 | — | 325 | 460 | 180 | 150 | 240 | 44 |
| Szászváros | junius | 16 | 730 | 610 | 530 | — | 290 | 510 | 200 | 70 | 200 | 40 |
| Székely-Udvarhely | junius | 12 | 700 | 550 | 500 | — | 250 | 525 | 300 | 60 | 280 | 40 |
| Szilágy-Somlyó | junius | 15 | 650 | 520 | 480 | — | 210 | 735 | 400 | 200 | 300 | 40 |
| Teke | junius | 11 | 600 | 540 | 450 | — | 225 | 450 | 240 | 40 | 300 | 36 |
| Torda | junius | 9 | 625 | 475 | 500 | — | 240 | 420 | 200 | 20 | 250 | 44 |

A *-al jegyzett árak metermázsára vonatkoznak.

Az „Erdélyi Gazda“ hirdetési díjtáblája.

| Árszabály tér szerint | | széri hirdetésnél bélyeggel együtt | | | | | | | | | | | | | | | | | | | |
|---------------------------------------|-------------------------|------------------------------------|-----|-----|------|------|------|------|------|------|------|-----|----|-----|----|-----|----|-----|----|-----|----|
| | | 1 | 1-3 | 1-6 | 1-12 | 1-18 | 1-26 | 1-30 | 1-36 | 1-40 | 1-52 | frt | kr | frt | kr | frt | kr | frt | kr | frt | kr |
| 1 ⁶ / ₁₆ oldal | teljes ára | 7 | 30 | 20 | 90 | 36 | 80 | 68 | 60 | 100 | 40 | 127 | 20 | 149 | — | 170 | 80 | 192 | 60 | 225 | 60 |
| | 25% elengedés | 5 | 55 | 15 | 90 | 28 | 05 | 52 | 35 | 76 | 65 | 97 | 20 | 114 | — | 130 | 80 | 147 | 60 | 173 | 10 |
| 8 ¹⁶ / ₁₆ oldal | teljes ára | 4 | 30 | 10 | 90 | 19 | 80 | 36 | 60 | 53 | 40 | 67 | 20 | 79 | — | 90 | 80 | 102 | 60 | 120 | 60 |
| | 25% elengedés | 3 | 30 | 8 | 40 | 15 | 30 | 28 | 35 | 41 | 40 | 52 | 20 | 61 | 50 | 70 | 80 | 80 | 10 | 94 | 35 |
| 4 ¹⁶ / ₁₆ oldal | teljes ára | 3 | 30 | 6 | 90 | 10 | 80 | 20 | 60 | 29 | 40 | 37 | 20 | 44 | — | 50 | 80 | 67 | 60 | 68 | 60 |
| | 25% elengedés | 2 | 55 | 5 | 40 | 8 | 55 | 16 | 35 | 23 | 40 | 29 | 70 | 35 | 25 | 40 | 80 | 46 | 35 | 55 | 35 |
| 2 ¹⁶ / ₁₆ oldal | teljes ára | 2 | 30 | 3 | 90 | 6 | 80 | 12 | 60 | 17 | 40 | 22 | 20 | 27 | — | 30 | 80 | 35 | 60 | 42 | 60 |
| | 25% elengedés | 1 | 80 | 3 | 15 | 5 | 55 | 11 | 35 | 14 | 40 | 18 | 45 | 22 | 50 | 25 | 80 | 29 | 85 | 35 | 85 |
| 1 ¹⁶ / ₁₆ oldal | teljes ára | 1 | 30 | 2 | 90 | 4 | 80 | 8 | 60 | 11 | 40 | 15 | 20 | 18 | — | 20 | 80 | 24 | 60 | 29 | 60 |
| | 25% elengedés | 1 | 05 | 2 | 40 | 4 | 05 | 7 | 35 | 9 | 90 | 13 | 20 | 15 | 75 | 10 | 30 | 21 | 60 | 26 | 10 |

Mellékletek 100 darabonként 1 forint 50 kr-ával számíthatnak.

A hirdetés szövegét a t. megrendelők minden külön díj nélkül tetszés szerint akárhányszor változtathatják.

Egyletünk t. tagjai és lapunk t. előfizetői 25% vagyis egy negyedrészt

engedményben részesülnek, ha hirdetésük beküldésekor tagsági vagy előfizetői minőségükre hivatkoznak.

Nyomatott Gámán János örökösénél, közép-utca Minorita-épület.